

Danas **SPECIJAL**

ZAKONI ZA SIGURNIJI BIZNIS

ponedeljak, 28. novembar 2011.

Snežana Malović, ministarka pravde:

Ispravićemo sve što je negativno
u srpskom pravosuđu

Miodrag Kostić, MK Grupa:

Needukovane sudije, nemoralni
advokati, svakakvi biznismeni...

Suzan K. Fric, direktorka misije USAID:

U oblasti izvršenja presuda
napravljen je veliki napredak

Lu Brefor, direktor kancelarije SB:

Ključno je pitanje primena zakona

Zlatan Dimitrić, predsednik

Privrednog suda u Beogradu:

Rezultate sudova javnost ne primećuje

ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ
ECONOMICS INSTITUTE

1947

**Aleksandar Vlahović, predsednik
Ekonomskog instituta:**

*Unapređenje poslovnog ambijenta je osnovna
tema o kojoj se govori i na kojoj se radi
u proteklih deset godina*

OKRUGLI STO EKONOMSKOG INSTITUTA

u saradnji sa Ministarstvom pravde

Što je bolji poslovni ambijent, to je manji rizik ulaganja

Aleksandar Vlahović, predsjednik Ekonomskog instituta

Unapređenje poslovnog ambijenta je osnovna tema o kojoj se govori i na kojoj se radi u proteklih deset godina. Očigledno je da nije moguće postići viši stepen konkurentnosti srpske privrede bez značajnog smanjivanja rizika ulaganja. Smanjivanje rizika ulaganja je u korelaciji s kvalitetom poslovnog ambijenta. Što je rizik veći, kvalitet poslovnog ambijenta je manji, i obratno. Smatrali smo da je potrebno posebno akcentovati doprinos koji zakonodavne i institucionalne reforme pravosudnog sistema Srbije daju sveukupnoj reformi privrednog sistema i generalno uspešnoj privrednoj tranziciji. Ovaj aspekt pravosudne reforme, smatramo, do sada nije dovoljno potenciran u stručnoj javnosti. Naš stručni skup treba da ukaže na važnost ovog projekta. Zato smo nastojali da na jednom mestu okupimo relevantne eksperte i učesnike u privrednom životu. One koji su kreatori pravosudne reforme, dakle Ministarstvo pravde s ministarkom Malović na čelu, zatim strane i domaće eksperte, kao i predstavnike Privrednog suda Beograda i Privrednog apelacionog suda. Svakako, pozvali smo i one čiji poslovni uspeh u potpunosti zavisi od uređenosti poslovnog ambijenta, privredna udruženja i ključna preduzeća privatne privrede.

Veliki napredak u oblasti izvršavanja presuda

Suzan K. Fric, direktorka Misije USAID u Srbiji

Želela bih najpre da zahvalim Ekonomskom institutu na organizovanju ovog okruglog stola koji naglašava presudnu važnost pravosudnog sistema za poslovno okruženje. Takođe bih želela da zahvalim ministarki Malović na njenom prisustvu okruglom stolu danas i na njenim naporima u reformi sistema sudstva i sudskih procedura. Ministarka lično i njeno ministarstvo veoma su nam važni i predani partneri.

Uloga i uticaj Ministarstva pravde sežu daleko i izvan samog sudskog sistema. Pravosudni si-

nju, koji će u potpunosti biti sproveden u maju 2012. godine. Ovaj novi zakon se zasniva na reformama sprovedenim tokom nekoliko godina, od kojih je mnoge podržavao USAID.

Danas, u Srbiji su na snazi dva reformisana zakona koja definišu efikasnost izvršenja ugovora i sudskih odluka - Zakon o parničnom postupku i Zakon o izvršenju i obezbeđenju. Ovi zakoni postavljaju temelj koji pruža sigurnost preduzećima da će sudske odluke biti izvršavane efikasno i u kraćem roku. Kada se jednom primene i

U Srbiji je u oblasti izvršenja presuda napravljen veliki napredak, a period od narednih šest meseci biće od ključnog značaja za obezbeđenje takvog okruženja u kome će preduzeća i građani u Srbiji imati koristi od novog Zakona o izvršenju, koji će u potpunosti biti sproveden u maju 2012. godine

stem je jedan od ključnih determinanti kvaliteta poslovnog okruženja jedne zemlje. Kompanijama je potrebno predvidivo, pravično i efikasno upravljanje slučajevima i blagovremeno izvršenje sudskih odluka. Kašnjenja i nedostaci u rešavanju i sprovođenju slučajeva imaju brojne posledice: preduzeća oklevaju u zaključivanju ugovora, banke povećavaju kamatne stope i ograničavaju kreditne aktivnosti, a strani investitori razmatraju samo one lokacije sa sigurnijom pravnom zaštitom. Svi ovi faktori ograničavaju ukupni ekonomski rast.

U Srbiji je u oblasti izvršenja presuda napravljen veliki napredak, a period od narednih šest meseci biće od ključnog značaja za obezbeđenje takvog okruženja u kome će preduzeća i građani u Srbiji imati koristi od novog Zakona o izvrše-

sprovedu, ovi zakoni bi trebalo značajno da smanje vreme trajanja sudskih postupaka koje danas, prema procenama Izveštaja Svetske banke o poslovanju u 2012, iznosi 635 dana. Takođe, njihovom primenom trebalo bi da se smanji broj slučajeva pred Evropskim sudom za ljudska prava, pokrenutih zbog kršenja prava građana i preduzeća na blagovremeno izvršenje sudskih odluka. Ovo će povećati opšti ugled Srbije i u međunarodnoj areni i unutar zajednice investitora.

S druge strane, usvajanje ovih zakona označava početak ukupne reforme - njihovo sprovođenje je od ključnog značaja ukoliko postoji volja da se trenutna situacija suštinski promeni. Anкета koju je među srpskim preduzećima nedavno sproveo USAID Projekat za bolje uslove poslovanja pokazuje da 72 odsto preduzeća smatra da se sudske od-

luke retko izvršavaju ili se nikada ne izvršavaju. Prema Izveštaju Svetske banke o poslovanju u 2011. godini Srbija se i dalje nalazi na 20. mestu na listi 24 zemlje Istočne Evrope i Centralne Azije u izvršenju ugovora, a na 104. od 183 zemlje širom sveta. Evropski sud za ljudska prava i dalje procenjuje da je jedna trećina slučajeva iz Srbije pred ovim Sudom posledica neizvršavanja sudskih odluka.

Iz tog razloga smo danas u najvažnijoj fazi - pripremi za sprovođenje novog zakona.

Ovo je nov, važan i izazovan zadatak Ministarstva. Iskustvo u regionu pokazuje da reforma sistema u cilju izvršenja presuda nije jednostavna. Ona zahteva predanost i efikasnu saradnju, kao i koordinaciju svih relevantnih strana učesnica u

tom procesu. Ali potencijal pozitivnog rezultata je veliki. Ako se svi pripremni koraci preduzmu blagovremeno, 2012. godine Srbija bi trebalo da se pomeri sa dna liste efikasnosti izvršenja sudskih odluka, gde se danas nalazi prema anketi Svetske banke. Ako se slučajevi procesuiraju brže, a odluke se izvršavaju, konkurentnost srpskih preduzeća i Srbije kao investicione destinacije jednako će biti unapređeni.

USAID ostaje posvećen pružanju podrške Vladi Srbije u reformi i unapređenju poslovnog okruženja zemlje i pravosudnog sistema. Ponosni smo na svoje dugogodišnje partnerstvo s Ministarstvom pravde i radujemo se nastavku naših udruženih napora u ovoj kritičnoj godini.

Zakoni garantuju veću bezbednost investicija

Vladimir Čupić, predsjednik UO NALED i IO Hipo Alpe Adria banke

Potpuno sam uveren da rešenja iz ovih zakona u potpunosti garantuju veću bezbednost investicija i stvaranja kvalitetnijeg poslovnog ambijenta u našoj zemlji

U ovoj godini je donet niz važnih zakonskih akata, uključujući i dva zakona o kojima raspravljamo, koji značajno stvaraju pretpostavke da se unapredi poslovni ambijent u Srbiji. S obzirom na bolja rešenja koja donose i izvesnost da će sudski sporovi trajati kraće, odnosno da će sporovi u kojima učestvuju privredni subjekti biti rešavani na adekvatni način, veoma sam zadovoljan što su doneti zakoni o kojima danas raspravljamo. Želim

da napomenem da su oni samo deo seta zakona koji donose takve mere kojima su svi oni problemi koji su postojali u prethodnim zakonima rešeni na valjan način. Potpuno sam uveren da rešenja iz ovih zakona u potpunosti garantuju veću bezbednost investicija i stvaranja kvalitetnijeg poslovnog ambijenta u našoj zemlji. Naravno, potrebno je sve ovo implementirati, međutim, verujem da je u ovom slučaju sve postavljeno onako kako treba.

Najteže je postići promenu svesti

Snežana Malović, ministarka pravde

Ovaj okrugli sto vidim kao jedinstvenu šansu da pravosuđe Srbije sagledam iz jednog drugog ugla, kao i da razmenom informacija dođemo do rešenja koja će nam pomoći u daljem radu. Kada smo krenuli s reformom pravosuđa, pred sebe smo postavili tri cilja. Prvi je efikasnije postupanje sudova, zatim intenziviranje borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije, a jedan od ciljeva reforme je i efikasnije postupanje privrednih sudova i zaštita investicija u Srbiji. To je u skladu sa osnovnim ciljevima koje je Vlada Srbije postavila prilikom svog formiranja. Ekonomija i pravosuđe su blisko povezani, i ukoliko reforme i privreda ne idu paralelno, nema mogućnosti za napredak našeg dru-

veoma korumpirana profesija po mišljenju naših građana, možemo konstatovati da smo nešto uradili jer ista takva analiza iz 2011. pokazuje da u očima naših građana pravosuđe nije više u krugu profesija koje oni vide kao korumpirane. Efikasno i nezavisno pravosuđe predstavlja apsolutnu pretpostavku za niz drugih reformi od kojih zavisi uspostavljanje poverenja u srpsku ekonomiju.

Jedan od glavnih ciljeva Srbije je priključenje Evropskoj uniji, a preduslov za evropske integracije jeste privlačenje i zaštita investicija. Ekonomska saradnja Srbije sa zemljama Evropske unije i svim drugim zemljama mora biti zaštićena efikasnim privrednim sudstvom koje će reagovati

Reforma pravosuđa je sveobuhvatan program Ministarstva pravde čiji je glavni zadatak poboljšavanje rada svih pravosudnih tela u Srbiji i uspostavljanje vladavine prava kroz jačanje profesionalizma i odgovornosti pravosuđa

štva. Reforma pravosuđa je sveobuhvatan program Ministarstva pravde čiji je glavni zadatak poboljšavanje rada svih pravosudnih tela u Srbiji i uspostavljanje vladavine prava kroz jačanje profesionalizma i odgovornosti pravosuđa. Na taj način će se povećati pravna sigurnost građana i privrede i konačno osigurati strana ulaganja koja su neophodna za brži privredni rast.

U reformu pravosuđa nismo ušli olako. Uradili smo niz analiza koje su pokazivale da je stanje pravosuđa bilo pred kolapsom. Pravosuđe Srbije je, nažalost, samo doprinelo tome dozvolivši da postoje montirani politički postupci, a od 70 sudija tadašnjeg Trgovinskog suda u Beogradu, petnaestoro njih se nalazilo u krivičnom postupku. Mi smo odlučili da ispravimo sve to što je bilo negativno u srpskom pravosuđu i da izmenimo percepciju građana prema samom pravosuđu. Kada pogledamo analizu urađenu 2007. koja je govorila da je pravosuđe

mimo dnevne politike i štiti interese stranih i domaćih investitora. Reformu pravosuđa osmislili smo kroz nekoliko faza. Prva je faza opšte istrage i ja sam uverena da će kroz nekoliko meseci do pitanje u potpunosti biti okončano. Druga je faza izmene procedure rada, i to kako krivične procedure tako i procedure u parničnim postupcima, i u postupcima izvršenja, zato što nismo želeli da izvršenje bude novi parnični postupak kakav je, nažalost, bio slučaj. Zatim, izmena organizacije rada i ono što je možda najteže postići - promena svesti. Ukoliko budemo imali istu svest koju smo imali pre nego što smo započeli reformu u srpskom pravosuđu, nećemo moći da primenjujemo u pravoj i punoj meri ova dva zakona o kojima danas raspravljamo.

U protekle dve godine od početka reforme zaokružili smo zakonodavni okvir i obezbedili savremene zakone. Privredni sudovi pokazuju zavidne re-

zultate, pa tako statistika pokazuje da je uspešno savladavanje predmeta na nivou od 95% u svim privrednim sudovima. I broj predmeta starijih od pet godina u Privrednom apelacionom sudu smanjen je za 72 odsto. Gotovo

Privredni sudovi pokazuju zavidne rezultate, pa tako statistika pokazuje da je uspešno savladavanje predmeta na nivou od 95 odsto u svim privrednim sudovima. I broj predmeta starijih od pet godina u Privrednom apelacionom sudu smanjen je za 72 odsto. Gotovo svi predmeti stariji od dve godine su rešeni

svi predmeti stariji od dve godine su rešeni. Nikad više ne smemo da dozvolimo da postupci traju 20 godina i da se stvara klima nesigurnosti i neiz-

vesnosti. Stoga bi trebalo zakonski regulisati da parnice ne traju duže od dve godine, i to u najtežim slučajevima. Izvršenja su bila rak-rana srpskog pravosuđa zbog nedopustivo dugog trajanja. U analizama koje smo uradili pre nego što smo krenuli u izradu zakona o izvršenju i obezbeđenju pokazalo se da 73 odsto preduzeća nikada ili retko koristi sudske mehanizme za naplatu potraživanja. To je potpuno nedopustivo i u zakonu koji je donet i počeo da važi u septembru ove godine upravo smo pokušali da rešimo taj problem. Po prvim rezultatima koji su postignuti nakon donošenja novog zakona, rekla bih da smo na dobrom putu da to i ostvarimo.

Po novom zakonu o izvršenju uvodi se nova kategorija privatnih izvršitelja, čime će se rasteretiti sudovi. Procena je da bi čak 20 odsto predmeta moglo da pređe u ruke privatnih izvršitelja. Brzo izvršenje sudskih odluka i verodostojnost isprava do-

vešće do veće sigurnosti u prometu robe i usluga kroz brzu naplatu potraživanja. Za sigurnost poslovanja posebno će biti značajni javni registri koji će do najmanje mere smanjiti rizik poslovnog angažmana. Naime, u knjigu dužnika biće upisani svi protiv kojih je pokrenut sudski postupak, a postojeće i jedinstveni registar dostupan svima preko interneta. Knjigu dužnika vode osnovni i privredni sudovi, dok jedinstveni registar vodi Ministarstvo pravde.

Sigurnost investicija i uspostavljanje poverenja domaćih i stranih investitora daće značajan podstrek privredi i verujem da će dovesti do većih ulaganja. Na taj način povećaće se i sigurnost građana Srbije u ekonomskom smislu. Mi smo svesni značaja privrednog sudstva, a sigurna sam da su i nosioci pravosudnih funkcija svesni svoje odgovornosti jer postupanje u privrednim predmetima je naš izlog u svet.

Srbija ima najduži stečajni postupak u regionu

Miloš Bugarin, predsednik Privredne komore Srbije

Ranije je u Privrednoj komori Srbije preovladavalo dosta kritičnih tonova o načinu rada sudstva. Tada smo se suočavali sa slučajevima koji su predstavljali ono što se zove ograničavanje uslova privrednog ambijenta. Donošenje nova dva zakona (Zakon o parničnom postupku i Zakon o izvršenju i obezbeđenju - prim. ur.) obradovalo je privrednike jer će oni sprečiti raznorazna ograničenja sa kojima su se ranije susretali. Rečeno je već da su sudski sporovi trajali četiri do pet godina, što je bilo potpuno obeshrabrujuće za privrednike. Takva situacija nije bila nimalo dobra jer je štićen tzv. dužnički lobi, što u svakom slučaju nije bilo afirmativno za domaće i strane investitore, niti je Srbiju predstavljalo kao destinaciju koja ima afirmativan poslovni ambijent. Pored svih ostalih stvari koje su važne da se Srbija profilise kao zemlja sa dobrom poslovnim klimom, izuzetno je važno donošenje i ova dva zakona jer je došlo do pozitivnog pomaka i reforme srpskog pravosuđa, što je jako važno. Ono što bih želeo da naglasim jeste to što će pored implementacije ova dva zakona veoma

važno biti i kakva će biti njihova primena u samom postupku jer od toga će zavisiti nivo efikasnosti u sporovima. Takođe smatram da bi privrednike više trebalo uključiti kroz javnu raspravu u donošenje ovakvih zakonskih akata jer njihova iskustva mogu da budu od

Sa aspekta pravne sigurnosti dugo trajanje sudskih sporova i dalje predstavlja smetnju u poslovanju i utiče na eventualne odluke investitora za realizaciju njihovih investicija. Problem predstavlja i to što je postupak arbitraže nedovoljno razvijen

dragocene koristi pri izradi adekvatnih zakonskih rešenja. Sa aspekta pravne sigurnosti dugo trajanje sudskih sporova i dalje predstavlja smetnju u poslovanju i utiče na eventualne odluke investitora za realizaciju njihovih investicija. Problem predstavlja i to što je postupak arbitraže nedovoljno razvijen. Kada su u pitanju dužničko-poverilački odnosi, imamo podatak da je sa

31. oktobrom blokiran veliki broj privrednih subjekata zbog neposlovanja, što ukazuje na to da efikasnost sudova u rešavanju poslovnih sporova još nije na onom nivou na kome očekujemo da da bude.

Rekao bih i nekoliko rečenica u vezi sa stečajem privrednih subjekata u Srbiji. Od svih zemalja u regionu Srbija ima najduži stečajni postupak. Kod nas u nekim slučajevima taj stečajni postupak traje i dve godine. Susrećemo se, takođe, i sa problemom nedovoljne efikasnosti stečajnih upravnika. U praksi se dešava da jedan stečajni upravnik biva zadužen za rukovođenje većim brojem preduzeća u stečaju, što u potpunosti umanjuje njegovu efikasnost i produžava rok stečajnog postupka. Takođe, problem predstavlja i nadoknade koje stečajni upravnici dobijaju za obavljanje tog posla. Želeo bih da ukažem i na postojanje Arbitražnog suda pri Privrednoj komori Srbije. Odluke njegovih arbitara su iste težine kao i odluke drugih arbitražnih sudova, a takođe postoji i trgovinska arbitraža koja poseduje visok nivo efikasnosti i fleksibilnosti.

Šta je suštinski novo u novim zakonima

Miroslav Nikolić, predsednik Privrednog apelacionog suda

Zakon o parničnom postupku nesumnjivo je ključni zakon u ostvarenju subjektivnih građanskih prava i otuda je njegov ogroman značaj. On je usvojen i objavljen 28. septembra ove godine, a stupiće na snagu 1. februara 2012. godine.

Velika su očekivanja od ovog zakona u zaokruživanju reforme pravosuđa. Razvoj društva i veći obim zaštićenih dobara utiče na raznovrsnost predmeta, a pravni promet zahteva vrlo brzo procesuiranje predmeta jer svako odugovlačenje postupka nanosi jednaku štetu i onima koji na kraju uspeju u parnici. Osim toga, praktična

Najvažnija načela za zakonitu, efikasnu i pravičnu zaštitu su posebno razrađena, ali ne kao deklaracije. Zakon o parničnom postupku afirmiše parnični postupak u skladu sa onim što bi on trebalo da bude. U tom smislu se iz ovog zakona otklanja nepoverenje prema strankama, stranačkim dispozicijama i stranačkim procesnim radnjama.

Parničnim postupkom se štite subjektivna građanska prava i u skladu s tim je i postupak, pre svega, tako i organizovan, kao stranačka borba, čime se ne oduzima pravo i dužnost suda da bude garant zakonitosti i pravilnosti

Kada je reč o posebnim postupcima i njihovom noveliranju, uveden je postupak za zaštitu kolektivnih prava i interesa zato što postoji potreba za tim da se određenim organizacijama (organizacije potrošača, organizacije koje štite lica sa posebnim potrebama i tome slično), omogućiti da obave onu funkciju koja im je priznata materijalnim zakonom. U tom smislu ovaj procesni zakon ima za cilj da omogućiti da se novine u većem broju zakona koji su doneti od 2004. do 2011. godine sprovedu.

Jedna od najvažnijih novina je obaveza suda da odredi vremenski okvir za sprovođenje postupka u skladu sa načelom suđenja u razumnom roku.

Ovo je izuzetno značajno jer se najveći broj presuda Evropskog suda za ljudska prava na štetu Srbije donosi upravo zbog povrede ovog načela. Istovremeno, ovim rešenjem se potvrđuje opredeljenje za transparentni sistem pravosuđa.

U maju ove godine usvojen je novi Zakon o izvršenju i obezbeđenju. Opšti deo zakona počeo je da se primenjuje 18. septembra, a 18. maja 2012. godine počće primena dela zakona koji se odnosi na privatne izvršitelje.

Rezultati istraživanja koje je, tokom izrade nacrtu zakona, sproveo Program za reformu stečajnog i izvršnog postupka (BES), koji finansira Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID), ukazuju na to da preko 73 odsto preduzeća „nikada ili retko“ koristi sudske mehanizme za naplatu potraživanja. Analiza reprezentativnog uzorka predmeta u trgovinskim sudovima pokazuje da je stopa naplate manja od 5 odsto, a da prosečna starost predmeta prelazi 500 dana, uprkos činjenici što sud rešenje o izvršenju donese za 20 dana.

Svrha donošenja novog zakona bila je da se omogući brzo izvršenje sudskih odluka i verodostojnih isprava i da se na taj način postigne nekoliko bitnih ciljeva:

- da se izvršni sudski postupci ubrzaju, time postigne veća pravna sigurnost i izvesnost, veća sigurnost u prometu robe i usluga kroz brzu naplatu

pre nego što sa nekim stupe u poslovne odnose, da u registrima provere da li se sprovodi izvršenje na imovini eventualnog partnera, odnosno da li je njegova imovina pod sudskom merom zabrane raspolaganja ili opterećenja. U Knjigi dužnika koju vode osnovni i privredni sudovi biće upisani svi izvršni dužnici protiv kojih je po-

potraživanja, kao i sigurnost investicija i uspostavljanje poverenja stranih investitora.

Novi zakon sadrži bitne novine kojima bi trebalo ubrzati sudske postupke, ali uvodi i novu pravosudnu profesiju - privatne izvršitelje.

Poseban značaj imaju javni registri koji se ovim zakonom uvode. Za poslovnu zajednicu će oni imati veliki značaj jer će poslovni subjekti moći,

krenut sudski postupak za pribavljanje izjave o imovini. Ime takvog dužnika biće upisano u Knjizi dužnika koja se vodi kao javni registar, dostupan svima, na Portalu sudova Srbije. Podaci iz ovog registra dostavljaju se Ministarstvu pravde koje vodi Jedinostveni registar izvršnih dužnika za teritoriju cele Republike Srbije, koji će takođe biti dostupan svima preko interneta. Kada sud donese privremenu meru

Veštačenje je postavljeno na bitno drugačije osnove u skladu s doslednom primenom raspravnog načela. Uz veliko normativno i suštinsko je poboljšanje delatnosti veštačenja, jer je od polovine godine u funkciji javni Registar veštaka na internet stranici Ministarstva pravde sa svim bitnim podacima o svakom veštaku na području Republike Srbije. Tako su stvoreni suštinski uslovi za efikasniji rad pravosudnih organa, ali i za efikasno postupanje i samih stranaka

primena materijalnih propisa, ma koliko da su dobri, neefikasna je ukoliko je manjkavo procesno zakonodavstvo.

Praksa je pokazala da je neefikasnost sudova u dobroj meri bila uslovljena nekim rešenjima Zakona o parničnom postupku tako da su dužnici na račun poverilaca profitirali kroz dugotrajne i skupe parnice. ZPP je samo jedan od instrumenata pravnog sistema koji sa svoje strane treba i mora da doprinese pravnoj sigurnosti svih pravnih subjekata, što je uslov ekonomskog opstanka, ali i razvoja svake države.

postupanja, a potpuno jasno su definisani prava, dužnosti i odgovornosti i suda i parničnih stranaka.

Veštačenje je postavljeno na bitno drugačije osnove u skladu s doslednom primenom raspravnog načela. Uz veliko normativno i suštinsko je poboljšanje delatnosti veštačenja, jer je od polovine godine u funkciji javni Registar veštaka na internet stranici Ministarstva pravde sa svim bitnim podacima o svakom veštaku na području Republike Srbije. Tako su stvoreni suštinski uslovi za efikasniji rad pravosudnih organa, ali i za efikasno postupanje i samih stranaka.

U ekonomskoj krizi svi su pomalo paranoični

Dragan Đurićin, predsednik Saveza ekonomista Srbije

Moja motivacija da dođem na ovaj okrugli sto prvenstveno je da nešto naučim, a mislim i da će moji saveti pomoći onima koji implementiraju ove zakone da njihova rešenja budu još uspešnija. Na početku bih želeo da naglasim da se reforme u Srbiji već jednu deceniju sprovode sa izrazitom pristrasnošću prema održavanju makroekonomske stabilnosti, svedene na kontrolu potrošačke cene i na privatizaciju. Svetske organizacije i glavni finansijeri reforme u Srbiji uglavnom disciplinuju vladu da se drži načela čvrstog budžetskog ograničenja na makronivou. Mikroekonomska perspektiva ili poslovna perspektiva je u drugom planu arhitekata reforme u Srbiji do sada, kao da je zaboravljeno da ako imate neko budžetsko ograničenje na mikronivou, onda se gubici i nelikvidnost vrlo brzo kanalima privrednih tokova prenesu i na makroekonomski nivo. Rezultat svega toga je neefikasnost privrede što dovodi do pojavljivanja rashoda. Sa velikim zadovoljstvom ekonomisti koji problem posmatraju sa poslovne strane, odnosno shvataju njenu bit-

nost jer se vrednost stvara na mikroekonomskom nivou, komentarišu ove zakone i ja sam mogu samo da čestitam zakonodavcima na donesenim rešenjima. Takođe, čestitao bih zakonodavcima i na hrabrosti i konzistentnosti da se uobiče upravo ovakva zakonska rešenja. Zahvalio bih i međunarodnim organizacijama koje bez obzira na to što vode računa o zaduženosti zemlje i činjenici da država ne sme da probije stepen zaduženja prema inostranstvu, vode računa i o strukturnim reformama.

Što se tiče ekonomskog sadržaja ovih zakona, oni obrađuju dva naša velika ekonomska problema, ja bih rekao dva defekta našeg privrednog sistema. Prvi je defekt tzv. spontanog finansiranja. Znači, pored finansiranja iz sopstvenih izvora i finansiranja iz kredita, finansiraju još i poverioci, banke, partneri ili finansira država. Taj problem u Srbiji je ogroman. Drugi problem je siva ekonomija. Mnogo ima fantomskih firmi koje nastanu i nestanu. Nakon toga se njihovi slučajevi dugo vuku po sudovima, njihova imovina se potpuno obezvređi, a po-

verioći nikada ne naplate svoja potraživanja. Iz ekonomske perspektive problemi koje posmatraju ova dva zakona spadaju u oblast tzv. asimetričnih informacija koje se ne mogu izbeći u ekonomskim transakcijama, ali se mogu minimizirati, tako da ovaj zakon vidim kao jedan veliki iskorak u rešavanju problema sa kojima se privreda do sada suočavala u sudskim procesima. Smatram da zakoni koji se donose kod nas uvek treba da budu takvi da ostvaruju princip kompatibilnosti sa zahtevima Evropske unije. Takođe, ono što je veoma bitno naglasiti jeste to da zakon nikako ne sme da institucionalizuje greške, već treba da ih onemogućiti ili ako se već dese da uvede sankcije za njih.

Mislim da je ovim novim zakonskim rešenjima mnogo toga pozitivnog već učinjeno, pre svega na preventivnom planu. Ono što je bitno znati jeste da ova zakonska rešenja treba da se usklade i upotpune sa još jednim zakonom koji bi trebalo da bude donesen u februaru sledeće godine ili najkasnije za šest meseci od tog roka. To je jedan izuzetno bitan

zakon, kao što sam već rekao, a reč je o zakonu o privrednim društvima. Imam predlog u vezi sa implementacijom ovih zakona jer je sasvim jasno da zakon bez mogućnosti implementacije nije dobar. Zato smatram da je kao podrška ovim zakonima izuzetno bitno da država donese odgovarajuće podzakonske akte koji će omogućiti efikasnost delovanja, a istovremeno smanjiti prostor za moguću korupciju u sudstvu. Isto tako smatram da se ovim zakonskim rešenjima jasno mora podvući odgovornost ovlašćenog revizora jer ovde se ne susrećemo s problemima na relaciji veliko preduzeće - malo preduzeće, već su česti slučajevi nespornosti na relacijama između dva velika preduzeća tako da treba biti jasno precizirana odgovornost revizora kroz izveštaje koje je dužan da daje. Ako bi se malo doterala ova zakonska rešenja u oblasti implementacije, ti zakoni bili bi reformski strukturni zakoni u punom smislu te reči.

Mi smo suočeni sa tim da se naša privreda nalazi u krizi, a kada je reč o takvim situacijama, mi svi pomalo,

Treba naglasiti da će izvršitelj biti fizičko lice koje uživa ugled i javno poverenje u društvu, koje je diplomirani pravnik sa iskustvom i položenim stručnim ispitom za izvršitelja, koje je dostojno i koje savesno obavlja delatnost iz svoje profesije. Izvršitelj obavlja sve poslove i vrši sve radnje kao i sudski izvršitelj

obezbeđenja, kojom se zabranjuje raspolaganje ili opterećenje na imovini dužnika, ona će po predlogu moći da se upiše u Registru sudskih zabrana koji vodi APR. Na ovaj način se svakom poslovnom subjektu omogućava kompletna provera poslovanja, statusa i solventnosti eventualnog budućeg partnera.

Najznačajnija novina je uvođenje izvršitelja u pravosudni sistem i u postupak sprovođenja izvršenja. Zakonom je predviđeno uvođenje privatnih izvršitelja, paralelno sa sudskim izvršiteljima, koje poverioci mogu slobodno da odaberu za sprovođenje izvršenja, sem u porodičnim stvarima i izvršenjima u radnim sporovima koja se odnose na vraćanje na rad i koja ostaju u isključivoj nadležnosti suda.

Treba naglasiti da će izvršitelj biti fizičko lice koje uživa ugled i javno poverenje u društvu, koje je diplomirani pravnik sa iskustvom i položenim stručnim ispitom za izvršitelja, koje je dostojno i koje savesno obavlja delatnost iz svoje profesije. Izvršitelj obavlja sve poslove i vrši sve radnje kao i sudski izvršitelj.

Iz navedenih razloga, od uvođenja izvršitelja očekuju se koristi i za poslovnu zajednicu jer će njihov kvalitet, broj i ovlašćenja moći da utiču na efikasnost sprovođenja izvršenja, ali oni mogu da daju svoj doprinos u smanjenju konflikata i sudskih postupaka kroz posredničku i savetodavnu ulogu i stručnu pomoć u servisiranju i naplati duga, u najboljem interesu obe strane, bez učešća državne prinude.

Reforme se u Srbiji već jednu deceniju sprovode sa izrazitom pristrasnošću prema održavanju makroekonomske stabilnosti, svedene na kontrolu potrošačke cene i na privatizaciju. Svetske organizacije i glavni finansijeri reforme u Srbiji uglavnom disciplinuju vladu da se drži načela čvrstog budžetskog ograničenja na makronivou

kako bih ja to definisao, postajemo paranoični. A kako bismo mogli da definišemo paranoju u krizi? To je neograničen apetit traganja za detaljima koji utiču na problem u kome se nalazimo. Mislim da su ekonomski sadržaj koji obuhvataju ova dva zakona takve prirode da predstavljaju korijen problema naše privrede iz koga izlaze stablo, grane i drugi proizvedeni problemi, da se tako slikovito izrazim, i mislim da ako rešimo taj problem da smo na dobrom putu da rešimo pitanje kredibiliteta sistema. To praktično znači da bismo samim tim bili atraktivniji za investitore, ne samo strane već i domaće. Potrebno je naglasiti da u našoj zemlji postoji privredni kapital koji je sposoban za investiranje, ali zbog raznoraznih razloga u datom trenutku nije motivisan da tako nešto i čini.

Manje sudija - uspešnije rešava više predmeta

Zlatan Dimitrić, predsednik Privrednog suda u Beogradu

posao nego što je to do sada bio slučaj. Smatram da će se ova očekivanja sasvim sigurno realizovati u slučaju da se od maja 2012. godine za poslove o kojima govorimo angažuje adekvatan broj sudskih izvršitelja. Samim tim treba konstatovati da nova zakonska rešenja sudskim izvršiteljima omogućavaju da svoj posao rade na daleko ozbiljniji i efikasniji način. Zašto ne reći i to da zahvaljujući novim zakonskim rešenjima o kojima danas pričamo biti dužnik postaje kategorija koja nije nimalo jeftina i lagodna i nama

vezi s dostavljanjem. Do sada je oko 40 odsto dostave o izvršenju u prvostepenom koraku bilo bezuspešno, odnosno dolazilo je do slučajeva vraćanja tih dostava. Novim rešenjima sve te, a i mnoge druge stvari koje su bile kočnica, sada se ubrzavaju i omogućavaju da se sudski predmeti obrade mnogo brže i da se rešenja o izvršenju takođe sprovedu brže nego što je to do sada bio slučaj. Očekujem od zakona o parničnom postupku da se uhvati u koštac sa svim odugovlačenjima u postupcima, što će dovesti

Na samom početku želeo bih da vas u kratkim crtama izvestim o radu Privrednog suda u Beogradu u proteklih nekoliko godina. Startovao bih s podacima iz 2008. godine. Te godine u toj sudskoj ustanovi radilo je 62 sudija koji su rešili 49.000 postupaka. Dve godine kasnije, 36 sudija istog suda rešilo je 69.000 predmeta. Imamo situaciju da, statistički gledano, 40 odsto sudija manje - reši 40 odsto sudskih predmeta više. Koliko mogu da zaključim, niko od prisutnih to nije primetio. Nažalost, to nije primetila ni javnost. Mediji su tu činjenicu samo zabeležili, a jedini koji su primetili ovaj podatak su nadležni u Ministarstvu pravde, instituciji koja je i zadužena da prati takve stvari. U 2008. godini rešeno je više od 10.000 parnica. U toku tekuće godine rešeno je više predmeta nego 2008, a kako stvari stoje do kraja godine broj rešenih parnica će biti oko 13.000. Dakle, dolazimo do neborivog zaključka da se sa manjim brojem sudija uspešno rešava veći broj predmeta, međutim, taj podatak očito ne zadovoljava nikoga.

Vratio bih se na izlaganje gospodina Kostića, koji je pričao o preprekama na putu koje doživljava prevoznik. Ako uđemo u tu priču, ja se osećam

kao gonič zaprege. Drugim rečima, kada je reč o sudstvu, svaki napredak istovremeno nije i dovoljan, ma koliko veliki bio. Opet se vraćam na podatak da se sa manjim brojem sudija rešava veći broj sporova, ali ni to nije dovoljno. Zbog čega je to tako? Sud rešava oko 40.000 predmeta godišnje. Potrebno je da sudski izvršitelji sprovedu rešenja koja donesu nadležni sudski organi. Na teritoriji delatnosti Privrednog suda u Beogradu, taj posao je do reforme obavljalo devet sudskih izvršitelja. Da vas podsetim, ukoliko vam nije poznat taj podatak, Ministarstvo pravde priprema podzakonske akte za imenovanje privatnih sudskih izvršitelja. Na osnovu tih akata biće imenovano oko sto privatnih sudskih izvršitelja za teritoriju pod nadležnošću Privrednog suda u Beogradu. Dakle, ti privatni izvršitelji imaju svoje pomoćnike. Želim da kažem da je upravo ono što je nama potrebno povećavanje broja ljudi koji na terenu rade na realizovanju sudskih odluka. Treba naglasiti i to da će shodno vremenu rada suda od 7 do 15 časova i od 7.30 do 15.30, radno vreme sudskih izvršitelja biti od 7 do 22 časa. Ono što očekujemo jeste da desetstruko veći broj izvršitelja u dvostruko većem vremenu obavi daleko veći

U 2008. godini rešeno je više od 10.000 parnica. U toku tekuće godine rešeno je više predmeta nego 2008, a kako stvari stoje do kraja godine broj rešenih parnica će biti oko 13.000. Dakle, dolazimo do neborivog zaključka da se sa manjim brojem sudija uspešno rešava veći broj predmeta, međutim, taj podatak očito ne zadovoljava nikoga

koji radimo u sudstvu preostaje samo da ovu stvar sa zadovoljstvom ispratimo na zaista adekvatan način.

Mislim da moramo da se osvrnemo na još jedno pitanje. Kako je moguće da se shodno novim zakonskim rešenjima desi da sudija sudi dvostruko brže, i to u kraćem vremenskom roku. Odgovor je u zakonu o parničnom postupku. Upravo to zakonsko rešenje daje odgovor na ovde postavljenu dilemu. Naime, stvar je u

do napretka u radu. S obzirom na to da zakon o parničnom postupku stupa na snagu već iduće godine, biće veoma zanimljivo da se provere rezultati uspešnosti već nakon godinu dana sprovođenja tog zakonskog rešenja. Očekujem, takođe, da se ovih naših 10.000 ili 13.000 parnica poveća na 15.000 ili 20.000 rešenih parnica tokom godine, i to bez dodatnog rada, bez dodatnog angažovanja sudija i bez nekih vanrednih situacija.

Ekonomisti i pravnici su prirodni „neprijatelji“

Gašo Knežević, profesor Pravnog fakulteta u Beogradu

Na početku izlaganja hteo bih da naglasim da se svi mi koji sedimo za ovim stolom delimo u dve grupe. Prvu sačinjavaju ljudi koji se bave pravnom naukom, a drugu grupu sačinjavaju oni koji su eksperti za ekonomiju. Smatram da sam dobro definisao ovu podelu jer biznismene koji danas sede sa nama, odnosno vlasnike firmi, takođe možemo smatrati onima koji se bave ekonomijom. Slikovito bih se izrazio rečenicom da naše dve grupe nisu „prijateljske“. Naime, to je zbog toga što su ekonomisti i pravnici dve suprotnosti. Ekonomisti su sa jedne strane sluškinje razvoja, odnosno rasta, a sa druge strane pravnici su sluškinje statusa kvo, odnosno statike. Dakle, imamo dinamiku nasuprot statike. Iz toga proizlaze čuveni zaključci ekonomista da ako je u pitanju kao parametar razvoj društva, onda je veliki broj advokata u društvu kon-

traproduktivan jer vodi redistribuciji sredstava a ne stvaranju novih. Poznata je ona krilatica: „Dajte mi ekonomiste, ubijte advokate!“ Međutim, kao što ekonomista koji razumno razmišlja nikada neće reći „ubijte pravnik!“ nego nadite pravu meru, tako i na drugoj strani postoje razumni pravnici koji pokušavaju da nađu pravu meru.

Nastavak na 8. strani

Slikovito bih se izrazio rečenicom da naše dve grupe nisu „prijateljske“. Naime, to je zbog toga što su ekonomisti i pravnici dve suprotnosti. Ekonomisti su sa jedne strane sluškinje razvoja, odnosno rasta, a sa druge strane pravnici su sluškinje statusa kvo, odnosno statike. Dakle, imamo dinamiku nasuprot statike

Ekonomisti i pravnici su prirodni „neprijatelji“

Nastavak sa 7. strane

Kada je reč o poslovnom okruženju, konstatovao bih da su postojale dve bolesti našeg, ali ne samo našeg sistema. Jedan je time management a drugi je cost management. Dakle, prevedeno na srpski, upravljanje vremenom i upravljanje troškovima samog postupka. Što se tiče troškova postupka, ekonomisti to mogu lakše da razumeju zbog svog nervnog sustava, odnosno zbog svoje prirode, ali tajm menadžment je kategorija sa kojom eko-

Treba im objasniti šta taj izraz znači, i to veoma dobro. Taj izraz znači da se stranke zajedno sa sudijom dogovaruju o vremenskim rokovima za pojedine radnje. Ugovori se rok za iznošenje činjenica, vreme za konačni odgovor i donosi se odluka te tajm frejm mora da bude bog za stranke i sudiju. Dobra stvar celog ovog postupka jeste to što stranke koje učestvuju u njemu mogu tačno da odrede koliko će postupak trajati, odnosno da usklade njegovo trajanje onako kako to njima odgovara.

nomisti ne mogu da se pomire. To je važno još u starom Rimu, kada se govorilo: „Plati odmah kao da si dva puta platio.“ Kod mene je svojevrmeno došao direktor austrijske Koka-Kole i za mene je imao samo jedno jedino pitanje: Za koliko vremena naša arbitražna rešava proces? Takođe, pitao me je i to da li je ikako moguće da se spor reši krajem novembra, a ja sam bio zatečen njegovim pitanjem. Kada sam ga pitao zašto baš insistira da se postupak završi u tom periodu, odgovorio mi je da je dužan da završni račun preda do kraja decembra i da mu je baš veoma važno da baš tada cela situacija i bude rešena. To je još jedna slika koja pokazuje zašto su pravnici i ekonomisti prirodni „neprijatelji“.

Jedan od problema jeste to što naše sudije ne znaju šta je to time frame.

ra. Dakle, da se vratim na ono što sam već rekao, s obzirom na to da zakonska rešenja predviđaju neka nova rešenja koja su data na raspolaganje sudijama, izuzetno je bitno raditi na edukaciji sudija šta zaista ta rešenja znače i na koji način ona pravilno mogu i da se koriste. Potrebno je izgraditi zaista jedan partnerski odnos između sudije i stranaka koje učestvuju u procesu jer je to u interesu svih učesnika.

Služaj gospodina Vučićevića u Hrvatskoj koji je ovde iznet veoma je interesantan, i reč je o slučaju tzv. nacionalnog protekcionizma, koga imate i kod nas, samo u korist naših stranaka u odnosu na stranke iz inostranstva. Upravo zbog toga trgovci žele da se njihovi sporovi rešavaju u arbitraži, gde nacionalni protekcionizam nema uticaja.

diskusija

Ono što je u zakonima napisano mora se poštovati

Snežana Malović, ministrarka pravde

Smatram da su sve izrečene primedbe i opservacije učesnika u diskusiji izuzetno korisne i da će mi to pomoći da znam u kom pravcu treba da idemo. Zaista sam zadovoljna svim onim što je danas izrečeno jer to i te kako može da nam pomogne u našem svakodnevnom radu. Nije kurtoazija kada kažem da bi češće trebalo da se organizuju ovakvi okrugli stolovi na kojima se raspravlja o praktičnim rešenjima. To je svakako obostrana korist.

Osvrnula bih se na neke stvari koje su izrečene ovde te tako pokušam da dam odgovore na njih. U svim diskusijama je apostrofirano, što je i osnovni cilj donetih zakona, da se ide u pravcu promene svesti. Kada smo krenuli u reformu pravosuđa bili smo u dilemi šta prvo da uradimo. Da li da prvo izvršimo izbor kako bi u pravosudnom sistemu bili samo oni koji su stručni i sposobni da odgovore svojim zadacima, ili da prvo idemo u promenu organizacije i procedure rada. Onda smo došli do odgovora koji se sam po sebi nametnuo, da ne možemo da idemo korak po korak, već da odjednom moramo da pokrenemo sve procese. Prvi rezultati koji se nameću posle dve godine ukazuju mi da smo na dobrom putu da izvršimo misiju koju smo sami sebi zadali.

Kada smo krenuli u izmenu Zakona o krivičnom postupku, imala sam razgovor sa premijerom Mirkom Cvetkovićem, koji je po struci ekonomista i koji mi je rekao: „Da li ti možeš u zakonu da napišeš da ugovor mora da se poštuje?“ Ja sam bila zatečena zato što se u pravu prosto podrazumeva tako nešto. Takođe mi je bilo jasno zašto to kaže jer smo u praksi imali dosta slučajeva da se ugovor ne poštuje, a imali smo i slučajeve da sudski postupci u vezi s tim traju dugo. To je povlačilo nesigurnost privrednika koliko će trajati parnica, koliko će trebati da se izvrše mere koje je propisao sud, i još dosta stvari u kojima smo danas razgovarali. Upravo je u tome vrednost novih rešenja koja su propisana u novim zakonima. Njihova jednostavna poruka je da se ono što je u zakonima napisano mora poštovati. Zakoni pored toga što moraju da imaju efektivno dejstvo prilikom njihovih vršenja, takođe moraju da imaju i preventivno dejstvo. Slažem se sa svima onima koji su ovde diskutovali u smislu da se zakonima mora obezbediti sigurnost poslovanja jer to doprinosi da imamo investicije, a ako imamo investicije, onda imamo razvoj društva, itd. Takođe sam saglasna i sa tim da mora da postoji kontinuirana edukacija sudija za sve nove propise koji se donose.

Država ne sme biti povlašćena u procesu

Miodrag Kostić, predsednik MK Grupa

Kada imamo slučajeve da je država stranka u nekom procesu, a sa druge strane privatna firma, sudije po pravilu gledaju da državi obezbede privilegovani status u tom procesu. To

je do sada bila praksa i smatram da pisci zakona moraju da pošalju signal da su se stvari promenile i da država više ne može da bude privilegovana u takvim procesima.

Nedopustivo

Gašo Knežević, profesor Pravnog fakulteta

- Skrenuo bih pažnju i na jednu reč koja se stalno pojavljuje u ekonomskom vokabularu, a to je smanjenje rizika investicija. Svi investitori bi, po pravilu, želeli da smanje rizik svoje investicije, što je logično, međutim, kalkulacija rizika je deo poslovanja svake firme. Smatram da ne treba davati ono što niko normalan ne bi ni očekivao da treba da se da. S druge strane, imamo procese koje zaista treba menjati. Recimo, Zakon o privatizaciji, član 41 tog zakona kaže: „Kada Agencija za privatizaciju raskine ugovor o privatizaciji - zadržava kupovnu cenu.“ To je necivilizovano. Ne postoji arbitražna u svetu koja će primeniti tu normu.

Ekonomisti i pravnici na istom zadatku

Miloš Bugarin, predsednik PKS

- Ono što će sigurno pomiriti pravnike i ekonomiste jeste upravljanje vremenom i upravljanje rizicima jer su na istom zadatku svi. Dva zakona o kojima smo raspravljali idu u tom pravcu. Dakle, da se skrate sudski postupci i da se uštedi ono što je najdragocenije, a to je vreme.

Potvrđena zaštita svojine

Aleksandar Vlahović, predsednik Ekonomskog instituta

Sasvim je jasno da će Ekonomski institut nastaviti da ide u korak sa vremenom. Nastojaćemo da stepen društvene odgovornosti izrazimo kroz organizaciju sličnih stručnih skupova. Ali, moram da naglasim da to ne zavisi isključivo od nas. U konkretnom slučaju inicijativa za organizaciju jednog ovakvog okruglog stola došla je od Ministarstva pravde. Smatrali smo da je naša obaveza da se ovako značajnoj temi pokloni naročita pažnja, te da se ona analizira argumentovano na način kako je danas tekla diskusija. U obilju populističkih kritika kao da se namerno zamagljuju istinski dometi ovog reformskog procesa. Krajnje je vreme da se prestane sa banalizacijom reformi u oblasti pravosuđa. Možemo konstatovati da su ministarstvo pravde i reformisano pravosuđe u celini najvažniji „ambasadori“ srpske privrede. Razumljivo zakonodavstvo i efikasne institucije, tj. u praksi potvrđena zaštita svojine, jeste najbolji način da se pošalje pozivnica inostranim, ali i domaćim, investitorima da ulože svoj novac u našu zemlju.

Specijalni dodatak: saradnik Gojko Vlaović, urednik Rade Radovanović, fotografije Stefana Savić, prelom Branislav Bešević

